

Lokalbehovsplan 2023-2032

Förskolenämnden

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	3
2. Nulägesbeskrivning.....	4
2.1 Vilka lokalkrävande verksamheter bedriver nämnden?.....	4
2.2 Beskrivning av befintligt lokalbestånd.....	4
2.3 Variationer i skick och ändamålsenlighet.....	5
2.4 Nyttjandegrad och effektiviseringspotential.....	6
2.5 Förvaltningsövergripande arbeten för mer kostnadseffektiva förskolelokaler.....	7
3. Bedömning av framtida lokalbehov.....	8
3.1 Vilka faktorer påverkar nämndens lokalbehov?.....	8
3.2 Hur ser det förväntade lokalbehovet ut framöver?	10
3.3 Behov på sikt.....	12
4. Planering för att uppfylla framtida lokalbehov.....	13
4.1 Lokalplanering.....	13
4.2 Planerad uppsägning av lokaler.....	16
5. Effekter av planerade lokalförändringar - prognos för lokalbehovsutvecklingen 2023-2032.....	18
5.1 Prognosmodellens uppbyggnad	18
5.2 Prognosens resultat	19
5.3 Prognos för lokalkostnadsutvecklingen.....	21
5.4 Prognos för den geografiska lokalbehovsutvecklingen.....	23
6. Utveckling av nämndens lokalförsörjningsarbete.....	25
6.1 Sammanfattning av planens centrala budskap	25
6.2 Likvärdiga förskolelokaler.....	25
6.3 Avstånd till förskola och geografisk balans i fördelning av platser	25
6.4 Kostnadsutveckling för nybyggnationer.....	26
6.5 Stadens syn på utformning av förskolemiljöer	26

1. Inledning

Lokalbehovsplanen utgör grunden för nämndens lokalförsörjningsarbete. Planen uppdateras årligen och beskriver nämndens övergripande lokalbehov, idag och framåt. I planen beskrivs utnyttjandet av befintliga lokaler, vilka pågående lokalprojekt nämnden har samt hur nämndens lokalkostnader påverkas av planeringen. Lokalbehovsplanen utgör ett underlag dels för den egna verksamheten, dels för stadens samlade lokalförsörjningsarbete.

Förskolenämnden ansvarar för förskoleverksamhet och pedagogisk omsorg för alla barn i Malmö fram till dess att de börjar förskoleklass. Ansvaret inkluderar även öppen förskola och omsorg på annan tid än då ordinarie förskola erbjuds. Förskolan har en central roll i utvecklingen av den hållbara staden och tidiga satsningar på barns utveckling är väsentliga för ökad jämlikhet i hälsa i Malmö. Sett ur ett livslångt perspektiv ger investeringar i förskolan stor utdelning, och ger enligt Malmökommissionens rapport för ett socialt hållbart Malmö särskild effekt för barn vars föräldrar har begränsade socioekonomiska villkor.

Förskolenämnden ansvarar även för lokalplanering och den fysiska miljön som är kopplad till verksamhetsområdet. Nämndens viktigaste ansvar avseende lokalplaneringen är att säkerställa att den samlade platskapaciteten möter upp behovet av förskoleplatser, så att alla barn som efterfrågar förskola ska kunna erbjudas plats.

Till nämndens ansvar för verksamhetsområdets lokalplanering hör att årligen inkomma med en lokalbehovsplan till kommunstyrelsen. Årets lokalbehovsplan omfattar perioden 2023 till 2032. Planen redogör för de projekt som ingår i planeringen, samt för utvecklingen av behovet av lokaler och kapacitet under planeringsperioden. I planen lyfts även de mest centrala utvecklingsområdena och utmaningarna för lokalplaneringen nu och framöver.

Lokalbehovet för förskolor är komplext och kan inte enbart kopplas till den förväntade utvecklingen av antalet barn i förskoleålder. Behovet av nya förskolor drivs i stor utsträckning fram av status i det befintliga lokalbeståndet där inte alla lokaler har de förutsättningar som krävs för att kunna bedriva förskoleverksamhet enligt läroplanen. Att ersätta bristfälliga, tillfälliga och ej ändamålsenliga lokaler i det befintliga beståndet är väsentligt för att kunna erbjuda alla verksamheter ändamålsenliga, trygga och kvalitativa lärmiljöer som bidrar till verksamhetens måluppfyllelse. Även faktorer så som omfattande utveckling i Malmös utbyggnadsområden samt ambition om geografisk närhet till förskola påverkar det samlade behovet av förskolelokaler.

I planen sätts framförallt utvecklingen av behov och kapacitet i hela staden i fokus, men även variationer i den geografiska fördelningen av behov och kapacitet presenteras. I planen belyses även kostnadsutvecklingen för lokaler, vilket är en av nämndens största utmaningar i lokalplaneringen. I årets plan redogörs även en översiktlig beskrivning av planeringen för nya familjecentraler.

2. Nulägesbeskrivning

2.1 Vilka lokalkrävande verksamheter bedriver nämnden?

Förskolan styrs av skollagen (2010:800) med en läroplan som anger mål och riktlinjer. Förskolenämnden erbjuder verksamheter för alla barn från att de fyller ett år till att de börjar förskoleklass, och ansvarar för att alla barn som önskar förskoleplats ska erbjudas en. Det beslutades nyligen om ändringar i skollagen i syfte att öka deltagandet i förskola – fler barn i förskola. Förändringen omnämns i denna lokalbehovsplan, men det behövs ytterligare utredning för att närmare beskriva effekterna för behoven av förskoleplatser och därmed för lokalplaneringen. Aktuella ändringar gäller från 1 juli 2022 men ska börja tillämpas den 1 juli 2023.

Förskolenämnden har sedan tidigare ambitionen att öka antalet barn som går i förskola så att i princip alla barn har en förskoleplats. Det finns även verksamheter för barn som är i behov av särskilt stöd och det finns förskoleverksamhet på kvällar, nätter och helger, så kallad ob-verksamhet.

I förskolenämndens befintliga bestånd finns en stor variation av lokaltyper och storlekar. Nya förskolor anpassas efter pedagogiska krav från såväl lagstiftning som profession. Målet är att alla verksamheter ska ha ändamålsenliga, trygga och kvalitativa fysiska lärmiljöer som stödjer verksamhetens måluppfyllelse. Detta innebär att det behöver finnas tillräckligt med ytor för att främja en kvalitativ pedagogisk verksamhet både inomhus och utomhus, vilket kan göra nyetableringar komplexa där förskolans behov måste ställas mot andra behov i den täta staden. I vissa fall byggs förskolor som fristående enheter med en avgränsad gård, i andra fall i integrerade lösningar tillsammans med andra verksamheter.

Förskoleverksamhetens behov av tillräckligt stora utemiljöer kopplat till förskolorna är en fråga som har stor påverkan i stadsplaneringen och för möjligheten till lokalisering av nya förskolor. Ur ett barn- och förskoleperspektiv är det viktigt att även den täta staden medger ytor för förskola.

En förskolas storlek är även en central parameter för verksamhetens förutsättningar. Ett utvärderingsarbete rörande de stora förskolor som byggs pågår.

Förskolenämndens funktionsprogram är ett styrdokument som beskriver hur förskolenämnden ser på barnens bästa förskola, hur förskolan är och ska vara en del av staden samt hur en arbetsmiljömässigt god miljö kan säkerställas. Funktionsprogrammets syfte är att stadens förskolelokaler ska bli mer likvärdiga sett till funktionalitet.

För barn som inte är inskrivna i den ordinarie förskoleverksamheten finns öppen förskoleverksamhet. Den öppna förskoleverksamheten övergår successivt till familjecentraler, en samlokalisering och samverkan mellan barnavårdscentral, mödravårdscentral, öppen förskoleverksamhet samt föräldrarådgivning från arbetsmarknads- och socialtjänsten. För öppna förskolor och familjecentraler ställs inte samma ytkrav eller krav på beredning och servering av mat som för ordinarie förskolor, men de ska vara utformade och utrustade så att det går att bedriva en varierad verksamhet tillsammans med vårdnadshavare och pedagoger efter barnets behov.

Det finns även förskoleverksamhet i enskild regi, så kallad fristående verksamhet, med olika driftsformer. Förskolenämnden ger godkännande att driva fristående verksamhet och har tillsyn över verksamheten. Fristående verksamheter följer samma regelverk och läroplan som kommunala förskolor.

Förskolenämnden hyr dessutom administrativa lokaler för förvaltningens fyra stabsavdelningar samt de fyra utbildningsområdenas administrativa-, pedagogiska utvecklings-, samt specialpedagogteam. De administrativa lokalerna är i nuläget föremål för en översyn. Bakgrunden är ett pågående förändringsarbete rörande organisationen av de administrativa funktionerna.

2.2 Beskrivning av befintligt lokalbestånd

Förskolelokaler

Den befintliga kommunala förskoleverksamheten är indelad i ca 210 organisatoriska förskoleenheter.

Antalet förskolelokaler är något fler och uppgår till ca 220. Detta beror på att vissa förskolelokaler är sammanslagna till en gemensam organisatorisk enhet. Ungefär 70% av lokalbeståndet är kommunalt ägda, ca 150 lokaler. De förvaltas av Servicenämnden. Resterande 30% ägs av externa hyresvärdar, ca 70 förskolelokaler.

I maj 2022 fanns en kapacitet i stadens samlade verksamhet att ta emot ca 21 000 barn i förskola. Av dessa fanns ca 17 600 barn i kommunal regi, ca 84 %. I fristående verksamheter fanns ca 3 400 barn, motsvarande ca 16% av den totala verksamheten i Malmös förskolor och pedagogisk omsorg.

Den samlade lokalarean, LOA, inom förskolenämndens lokalbestånd uppgår till ca 195 000 kvm. Detta innebär i snitt ca 11 kvm LOA per kommunal förskoleplats. LOA bedöms inte som ett lämpligt mått för att mäta en förskolelokals kapacitet, effektivitet eller kvalitet, det är dock relevant att utreda vad som är en effektiv LOA för funktionella och ändamålsenliga lokaler. Förskolenämnden bedömer framförallt en lokals kapacitet enligt pedagogisk yta. Den samlade pedagogiska ytan inom förskolenämndens lokalbestånd uppgår till ca 130 000 kvm, vilket innebär ca 7,4 kvm i genomsnitt per kommunal förskoleplats. Utemiljön är även en viktig faktor för förskolorna och särskilda riktlinjer finns för utformning av förskolegårdarna. De ytor i förskolegårdarna som används av barnen betecknas friyta. Friytor kopplade till kommunal förskoleverksamhet uppgår till totalt ca 570 000 kvm i staden, vilket innebär ett genomsnitt om ca 32 kvm friyta per kommunal förskoleplats.

Öppen förskola

Inom förskolenämndens bestånd finns 9 lokaler för öppen förskoleverksamhet. Av dessa ingår 7 i en familjecentral och samlokaliseras därmed med barnavårdscentral, mödravårdscentral, samt föräldrarådgivning. För öppna förskolor bedöms inte antal platser och kapacitet på samma sätt som för ordinarie förskolor, då barn inte skrivs in i den öppna förskoleverksamheten och antalet besökare varierar från dag till dag.

Den samlade lokalytan för lokaler där öppen förskoleverksamhet bedrivs uppgår till ca 3 600 kvm. Den totala hyreskostnaden för förskolenämndens öppna förskolor uppgår till cirka 5 mkr per år.

Administrativa lokaler

Förskolenämnden hyr idag 5 administrativa lokaler för förvaltnings- och områdeskontor. Den sammanlagda lokalytan uppgår till ca 11 500 kvm och den totala hyreskostnaden uppgår till ca 18,5 mkr per år. En administrativ lokal kommer under 2023 att avvecklas, vilket innebär att lokalytan minskar med ca 600 kvm och hyreskostnaderna med ca 1,4 mkr.

Utveckling av förskolenämndens lokalkostnader

Tabell 1) Totala lokalkostnader 2018 till 2021

År	Summa lokalkostnader	Andel av driftbudget i %
2018	464 245 030	19
2019	479 401 756	20
2020	487 254 685	20
2021	484 432 293	20

Tabellen visar utvecklingen av de samlade lokalkostnaderna från 2018 till 2021. I enlighet med anvisningarna innefattas hyreskostnader, värme, el, städ och övriga fastighetskostnader. Kostnaderna relateras till nämndens kostnader för kommunal verksamhet, dvs inte till de kostnader som avser fristående verksamheter (enskilda huvudmän). Av tabellen framgår att andelen av driftsbudget varit i stort sett oförändrad de senaste åren. Under perioden 2018 till 2021 har lokalkostnaderna ökat med ca 20 mkr.

2.3 Variationer i skick och ändamålsenlighet

I förskolenämndens befintliga lokalbestånd finns en stor variation vad gäller utformning och storlek, och

även gällande lokalernas skick och ändamålsenlighet. I det befintliga lokalbeståndet finns således ett antal lokaler som inte bedöms som fullt ändamålsenliga för förskoleverksamhet. Detta innefattar lokaler som inte bedöms ha en lämplig utformning som påverkar funktionaliteten. Brister kan exempelvis röra planlösning eller utemiljö. Ofta handlar det om mindre enheter med en till två avdelningar, exempelvis lokaler som ursprungligen är byggda som bostäder och därefter har byggts om till förskola, främst kallade lägenhetslokaler. För förskoleverksamhet eftersträvas idag större enheter. Nya förskolor bör planeras för minst 80 platser, men större enheter är att önska. Med större enheter finns flera kvalitetsmässiga, arbetsmiljömässiga och ekonomiska fördelar. Större förskoleenheter innebär bland annat mindre sårbarhet inom organisationen och kompetensen inom personalgruppen kan vara både bredare och mer specialiserad.

Förskolenämnden vill framhålla vikten av mer likvärdiga förskolemiljöer i staden, både vad gäller lokaler och tillhörande utemiljöer. Att ersätta bristfälliga, tillfälliga och ej ändamålsenliga lokaler och utemiljöer är därför en prioriterad strategi för nämndens lokalförsörjningsarbete. Detta med hänsyn till målet om ändamålsenliga, trygga och kvalitativa lärmiljöer som bidrar till verksamhetens måluppfyllelse. Trots en omfattande nybyggnation sedan 2013 i kombination med avveckling av lokaler med brister, kvarstår således behovet av en fortsatt planering.

Samtidigt ska framhållas att ca 45 nya permanenta förskolor byggts sedan 2013. Om man även räknar in tillfälliga lokaler och ombyggnader så har sammanlagt ca 70 nya förskolor startat under denna period. Totalt innefattar dessa nybyggnationer ca 7 000 nya förskoleplatser. Under motsvarande period har ca 110 förskolelokaler avvecklats, med motsvarande ca 5 400 förskoleplatser. Det samlade lokalbeståndet är därför i betydligt bättre skick än vad det var när förvaltningen startade 2013.

Under 1960- och 70-talet skedde omfattande byggnation av förskolelokaler. Dessa lokaler utgör fortfarande en betydande andel av förskolenämndens lokalbestånd (ca 50 förskolor). Generellt har flera av dessa lokaler goda lokalmässiga förutsättningar och placeringar på bra tomter som medger en god utemiljö. Dock finns lokaler inom denna kategori som har brister i den fysiska miljön till följd av begränsad teknisk livslängd och där renovering är nödvändig. För ett antal lokaler bedöms rivning och nybyggnation som mer motiverat än fortsatt underhåll.

Vidare finns förskolor lokaliserade i grundskolelokaler. Förskoleförvaltningen har sedan flera år arbetat tillsammans med grundskoleförvaltningen för planeringen rörande förskolelokaler som bedöms kunna överlämnas till grundskoleverksamhet. Bakgrunden till denna strategi är att etablering av ny grundskola bedöms vara mer komplex och kostsam än etablering av förskola. Samtidigt ska framhållas att planeringen innebär en direkt och påtaglig kostnadsökning för förskoleverksamheten. Under aktuell planeringsperiod återstår endast en förskola att överlämna till grundskolan.

I det befintliga lokalbeståndet finns även ett antal lokaler med tillfälliga bygglov, främst kallade paviljonger. För samtliga paviljonger i det befintliga lokalbeståndet löper de tillfälliga byggloven ut under den närmsta tioårsperioden.

2.4 Nyttjandegrad och effektiviseringspotential

Sedan den nya lokalförsörjningsorganisationen trädde i kraft i Malmö stad under 2020 har respektive nämnd, som en del i sitt reglemente, i uppdrag att säkra att de egna lokalerna nyttjas resurseffektivt.

Ur ett lokalplaneringsperspektiv och ekonomiskt perspektiv är det angeläget att förskolornas lokaler används så effektivt som möjligt. Att varje lokal används enligt sin fulla kapacitet, varken mer eller mindre, ökar förutsättningarna för ett mer likvärdigt nyttjande av samtliga förskolor. Sammantaget påverkar det också behovet av utbyggnad och förutsättningarna för avveckling av lokaler med brister i den fysiska miljön.

Den fysiska och tekniska kapaciteten i förskolenämndens lokaler inventeras och uppdateras därför fortlöpande. Vidare sker överväganden kring om fysiska åtgärder kan genomföras för att möta verksamhetsspecifika behov som innebär att kapaciteten kan ökas. Nyttjandegraden av förskolornas lokaler bedöms dock generellt sett som hög.

För att öka kapaciteten inom en förskola kan även i vissa fall åtgärder genomföras i utemiljön, exempelvis vindskydd, för att därigenom öka kapaciteten genom att skapa förutsättningar för särskilda utegrupper under våren när behoven av platser är som störst. Ett särskilt inventeringsarbete pågår för att belysa de samlade förutsättningarna för denna typ av åtgärder. Förskolenämnden har även gett förskoleförvaltningen i uppdrag att utreda förutsättningarna för en ny uteförskola.

Förskolenämnden har 4 förskolebussar som idag används som komplement inom verksamheten. Utredning kommer att starta under hösten rörande förutsättningarna att använda bussarna som platskapacitet under våren. Denna typ av åtgärd innebär dock alltid behov av någon form av hemvistlokal för hämtning och lämning av barnen, samt som resurs vid sämre väder eller händelser som gör att bussen inte kan användas. Det samma gäller när cykelavdelningar tillskapas. Mobila lösningar har ökat kraftigt under senare år vilket skapat nya möjligheter för utveckling av verksamheten.

Redovisning av kapacitet i lokaler

Bedömningen av en lokals kapacitet är komplex och för att göra en realistisk bedömning av kapaciteten i antal platser behöver även verksamhetsmässiga förutsättningar så som organisering, pedagogik och barngruppers sammansättning beaktas. Kapaciteten för förskoleverksamheten redovisas framförallt genom antalet platser eller antalet barn. Lokalmässiga kapacitetsmått innefattar flera parametrar i både inomhus- och utomhusmiljö och påverkas i hög grad av både lag- och myndighetskrav samt föränderliga mål och riktlinjer.

Förskolelokalernas lokalmässiga kapacitet bedöms framförallt enligt pedagogisk yta, antal toaletter samt friyta. Till den pedagogiska ytan räknar förskoleförvaltningen all inomhusyta där pedagogisk verksamhet bedrivs, det vill säga all yta förutom kök samt drifts-, hygien- och personalutrymmen. För bedömning av en förskolas lokalmässiga kapacitet beräknas 7,5 kvm pedagogisk yta per plats samt 1 toalett per påbörjat tiotal barn. Därtill beräknas förskolans friyta om 25 - 30 kvm per plats. Olika typer av förelägganden, samt lokalens skick och utformning är också parametrar som kan påverka bedömningen av en förskolas kapacitet.

En förskola kan i realiteten ha något fler barn inskrivna än antalet barn som enligt fysiska och tekniska mått anges, eftersom inte alla barn går i förskola på heltid eller är närvarande samtidigt. I bedömningen av en förskolas kapacitet beaktas detta genom antagandet att ca 90% av det inskrivna barnantalet är på plats i lokalen samtidigt, vilket innebär att ca 10% fler barn kan skrivas in utöver lokalkapaciteten. Om denna princip ska tillämpas påverkas dock av lokalens skick och ändamålsenlighet. Kapaciteten för de kommunala förskolorna höjs därför med 10% över den faktiska lokalkapaciteten. Denna höjning sker således inte för alla förskolor, framförallt inte i de med brister i fysiska miljön.

Den sammanvägda lokalkapaciteten enligt ovan tillsammans med verksamhetens bedömningar ligger till grund för den kommunala verksamhetens kapacitet i den prognos över lokalbehovsutvecklingen som presenteras i avsnitt 5. De andra delarna av kapaciteten i prognosen är planerad nybyggnation, planerade avvecklingar samt kapaciteten inom fristående verksamheter (enskilda huvudmän).

2.5 Förvaltningsövergripande arbeten för mer kostnadseffektiva förskolelokaler

Förskoleförvaltningen arbetar tillsammans med serviceförvaltningen i särskilt arbete för att begränsa kostnader för nybyggnationer och därmed den totala kostnadsutvecklingen. I arbetet sker omfattande analyser av de faktorer som kan påverka investeringskostnaden och i förlängningen förskoleförvaltningens löpande lokalkostnader.

Den slutsats som hittills kan dras är att positiva effekter för kostnadsutvecklingen kan erhållas genom att i högre grad genomföra gemensamma och därmed samordnade upphandlingar samt att samprojektera nybyggnadsprojekt med exempelvis grundskoleförvaltningen. Genom större planeringsvolymmer kan kostnaderna begränsas i betydande grad.

3. Bedömning av framtida lokalbehov

3.1 Vilka faktorer påverkar nämndens lokalbehov?

Inledande problemformulering

Antalet barn i förskoleåldern 1 - 5 år och den befintliga förskoleverksamhetens lokalkapacitet i antal platser är de centrala utgångspunkter för att bedöma det framtida lokalbehovet. Det bör framhållas att även 6-åringar ingår i förskoleverksamhetens uppdrag fram till dess barnen börjar förskoleklass. Det innebär i praktiken att huvuddelen av alla 6-åringar har förskoleplats under våren.

När 6-åringarna börjar förskoleklass i augusti varje år innebär det att stort antal barn i förskolan lämnar verksamheten. Detta innebär att verksamhetens volym minskar med ungefär 3 500 barn i augusti, något som innebär ett stort antal tomma platser i augusti. Dessa platser fylls därefter på med nya barn under hösten och efterkommande vår. I maj månad varje år när behoven av förskoleplatser är som störst nyttjas lokalerna åter igen fullt ut. Denna effekt betecknas årsvariationen.

Årsvariationen innebär en kraftigt ökande efterfrågan från årsskiftet varje år och fram till maj månad. Även om årsvariationen innebär att lokalerna används i varierande grad under året, behöver lokalkapaciteten kunna hantera behoven när de är som störst i maj månad. Lokalplaneringen är därför inriktad på behov och kapacitet för maj månad respektive år.

Det samlade lokalbehovet påverkas således av befolkningsförändringar, men det är huvudsakligen andra faktorer som driver lokalbehovet. Det är framförallt det stora behovet av att ersätta befintliga lokaler med brister eller med tillfälliga bygglov som driver på förskolenämndens behov av utbyggnad. Vidare är ambitionen att etablera samhällsservice såsom förskola i utbyggnadsområdena ytterligare en central påverkansfaktor för lokalbehovet.

En förståelse för dessa omständigheter som påverkar lokalbehoven är väsentligt för att förstå behovsutvecklingen och den samlade utbyggnadsvolymen i föreliggande lokalbehovsplan.

För förskolenämnden är det angeläget att dessa förhållanden är kända och beaktas i kommunens samlade resurs- och investeringsplanering. Nämndens resurstilldelning är i stor utsträckning styrd av befolkningsutvecklingen för barn 1–5 år. Ökade lokalkostnader till följd av nödvändiga avvecklingar samt etableringar i utbyggnadsområden behöver finansieras inom befintlig ram och har på så sätt påverkan på medel till den pedagogiska verksamheten.

Om inte ovan förhållanden finns med i överväganden inom kommunens samlade planering finns alltså en risk för att förskolenämnden inte har de resurser som krävs för att säkerställa förskolor i utbyggnadsområden eller att ersätta bristfälliga, tillfälliga och ej ändamålsenliga förskolelokaler.

Fristående verksamheter

Om det sker eller planeras förändringar inom de fristående verksamheterna kan det innebära behov av åtgärder i den kommunala verksamheten. Detta för att säkerställa tillgången på förskoleplatser. De enskilda huvudmännen svarar idag för ca 16 % av den samlade kapaciteten av förskoleplatser i staden.

För att ha beredskap att möta förändringar av behovet av förskoleplatser i staden som helhet behöver förskoleförvaltningen således även beakta den kapacitet som finns inom de fristående verksamheterna. Platserna i de fristående verksamheterna innefattas därför i den samlade lokalbehovsanalysen.

Ersätta lokaler med brister och tillfälliga lokaler

Som beskrivs ovan, samt i avsnitt 2.3, finns det ett antal lokaler i det befintliga beståndet som bedöms som nödvändiga att ersätta på grund av brister i den fysiska miljön eller på grund av tillfälliga bygglov som löper ut. I det befintliga beståndet finns även ett antal lokaler som ej bedöms som fullt ändamålsenliga för förskoleverksamhet samt lokaler som planeras att överlämnas till grundskoleverksamhet. Generellt sett behöver de platser som avvecklas ersättas med nya platser för att bibehålla nuvarande kapacitet inom verksamheten.

Att ersätta bristfälliga lokaler är angeläget för att kunna erbjuda alla förskoleverksamheter ändamålsenliga, trygga och kvalitativa lärmiljöer som bidrar till verksamhetens måluppfyllelse. Denna fråga är även central ur perspektivet likvärdiga förskolor. Utöver den avveckling av lokaler med brister som ingår i denna plan är bedömningen att lokaler med motsvarande 2 000 till 3 000 platser bör tillföras i kommande avvecklingsplaneringar. För att fastställa antalet platser krävs fortsatt utredning.

Utbyggnadsområden

Arbetet för att säkerställa tillgången till samhällsservice och därmed förskoleplatser i stadens utbyggnadsområden är en central påverkansfaktor för nämndens samlade lokalbehov.

I planeringen innefattas i nuläget inte den totala planeringsvolym som bedöms som nödvändig inom några av stadens större utbyggnadsområden, planeringar som är på väg att mer konkret starta. Det är området söder om Kirseberg, Fortuna hemgården och Jägersro. Vidare är det endast ett begränsat antal platser av den samlade planeringen i Nyhamnen som innefattas.

I området Västra Flensburg pågår planering för expansion av Region Skånes verksamheter inom sjukhusområdet. Detta kommer att påverka de förskolor som finns inom området, sammanlagt ca 430 platser berörs. Ersättningsplatser i närområdet kommer att behövas för samtliga platser som påverkas. Detta skulle innebära att ytterligare lokaler motsvarande 430 platser behöver tillskapas. Då planeringen fortfarande befinner sig i ett tidigt utredningsskede beskrivs ännu inte några konkreta nya förskoleprojekt i denna lokalbehovsplan. Förskolenämnden vill betona att kostnaderna inte kan finansieras inom förskolenämndens budget.

Geografisk obalans i fördelningen av förskoleplatser i staden – närhet till förskola

Enligt skollagen ska ett barn erbjudas plats så nära barnets eget hem som möjligt. För att möjliggöra detta krävs att förskolor finns på rimliga avstånd i förhållande till barnens bostad. Den geografiska fördelningen av platserna i staden är därför en faktor som påverkar dessa möjligheter.

Närhet till förskola från det egna hemmet kan påverka behovet av förskola och är för vissa familjer avgörande för när och om barnet börjar förskola. Frågan har koppling till nyligen beslutad ändring av skollagen för att öka antalet barn i förskola. Då förskolenämndens långsiktiga ambition sedan tidigare är att öka antalet barn som går i förskola, så att i princip alla barn i Malmö har en förskoleplats, är geografisk närhet till förskola därmed en viktig faktor beakta i lokalplaneringen.

Ambitionen om etablerande av förskola i utbyggnadsområden samt närhet till förskola har dock en direkt och påtaglig påverkan på lokalkostnadsutvecklingen.

Krav i planeringsprocessen och behov av friytor

Utformning av detaljplaner är en viktig förutsättning som påverkar antalet platser för nybyggnation.

De riktlinjer och krav som ställs vid nybyggnationer av förskolor påverkar bland annat hur stor del av förskolan som kan nyttjas som pedagogisk yta. Exempel på sådana krav och riktlinjer är ytkrav för friytor samt normer och riktlinjer kring parkering. Dessa krav påverkar antalet platser som är möjliga att skapa i en ny förskolelokal.

I planeringsprocessen konkurrerar förskolan och dess storlek med andra ytkrävande ändamål. Att förskolors storlek anpassas efter det behov som råder i ett område är viktigt då varje förskoleplats som kan skapas inom en och samma fastighet är en förskoleplats som inte behöver skapas inom en annan, ny förskola. Förskolors storlek har därmed indirekt påverkan på det samlade utbyggnadsbehovet, genom att kraven i planeringsprocessen kan innebära behov av fler projekt för att säkerställa den volymmässiga kapaciteten inom ett geografiskt område.

Familjecentraler och öppen förskola

Det finns en uttalad inriktning att öka antalet familjecentraler. Planeringsarbetet sker i dialog med Region Skåne. Etablering av nya lokaler för familjecentraler är en komplicerad process framförallt i de fall det innebär nybyggnation. Detta beror på att familjecentralen består av olika funktioner med olika lokalbehov. Från förskoleförvaltningens sida är det funktionen öppen förskola som ingår i familjecentralen.

Planeringsprocessen för att hantera lokalbehovet innebär samverkan mellan Region Skåne och Malmö Stad, genom förskoleförvaltningen och arbetsmarknads- och socialförvaltningen (ASF). Samverkan kan också ske med av Region Skåne ackrediterade enskilda huvudmän. I nuläget pågår planering för tre familjecentraler, två med färdigställande 2023 och en med färdigställande 2024.

Behov till följd av kriget i Ukraina

Till följd av kriget i Ukraina finns särskild planering enligt olika scenarier. Detta för att hantera och ha beredskap för behovet av förskola för skyddsökande. I nuläget är bedömningen att det förväntade behovet kan lösas inom befintliga lokaler. Uppdaterade prognoser för behovet behöver dock ske fortlöpande.

3.2 Hur ser det förväntade lokalbehovet ut framöver?

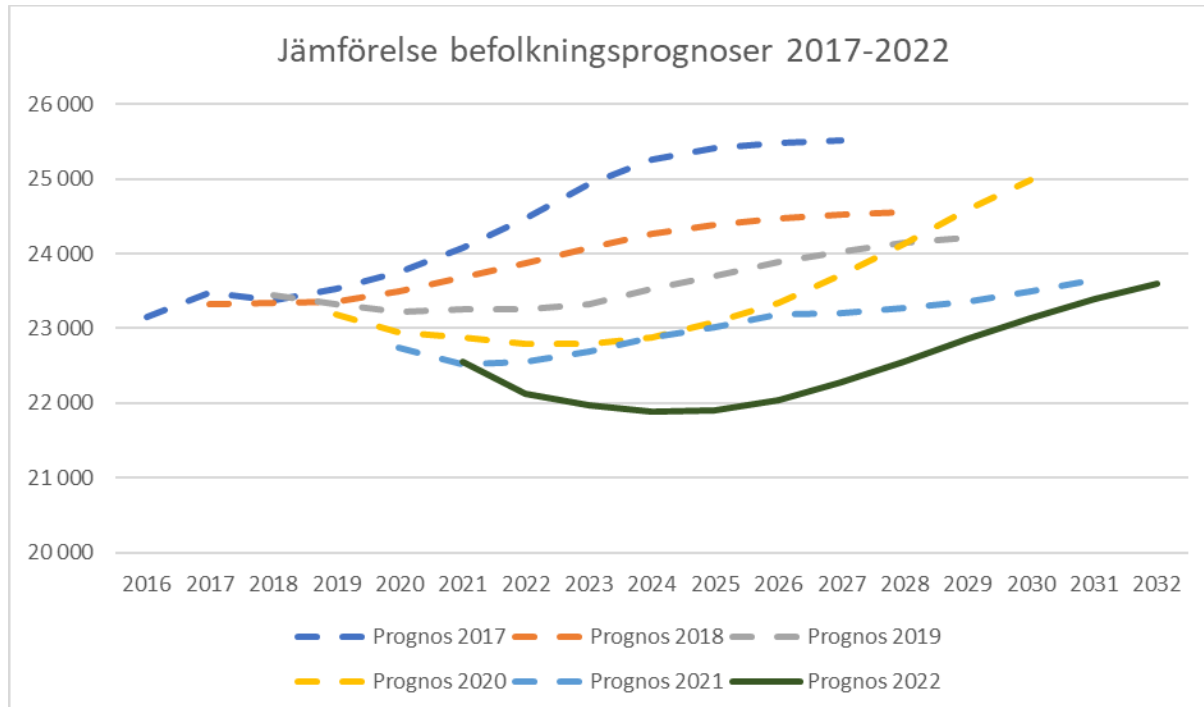
I detta avsnitt beskrivs aktuell befolkningsprognos. Befolkningsprognosen är som tidigare framgått inte den huvudsakliga faktorn som driver lokalbehovet, men befolkningsprognosen har trots allt påverkan och är en central utgångspunkt för att beskriva utvecklingen av det framtida lokalbehovet.

Befolkningsutvecklingen

Föreliggande lokalbehovsplan utgår från stadskontorets befolkningsprognos för barn i åldern 1 till 5 år för perioden 2022 – 2032. Prognosen antogs i början av maj 2022. Eftersom aktuell lokalbehovsplan avser planeringsperioden 2023 till 2032 är det detta tidsintervall från befolkningsprognosen som används.

Årets prognos skiljer sig påtagligt från befolkningsprognosen från 2021, men också från tidigare års befolkningsprognoser. Årets prognos innebär en tydlig minskning av barnen 1 - 5 år de närmaste åren. I diagrammet nedan presenteras en jämförelse mellan årets befolkningsprognos och tidigare prognoser antagna mellan 2017 - 2022.

Diagram 1) Jämförelse av befolkningsprognoser 2017 till 2022

I årets prognos kan i diagrammet ovan ses en utplaning av utvecklingen under perioden 2023 till 2025. Det bör framhållas att det är först i slutet av prognosperioden som befolkningen bedöms komma upp i samma nivå som år 2020.

Tabell 2) Befolkningsprognos ålder 1 till 5 år 2021 och 2022, samt skillnaden mellan prognoserna (avser 31 december respektive år)

år	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
prognos 2021	22 561	22 683	22 872	23 010	23 183	23 196	23 279	23 366	23 496	23 645	
prognos 2022		21 965	21 886	21 899	22 045	22 278	22 559	22 859	23 142	23 387	23 594
Diff		-718	-986	-1 111	-1 138	-918	-720	-507	-354	-258	

I tabellen ovan visas jämförelse mellan 2021 års och 2022 års prognoser. I årets prognos anges för hela prognosperioden 2023 till 2032 en ökning med 1 629 barn. Detta är en ökning med ca 500 barn jämfört med förra årets prognos som angav en ökning med 1 100 barn för de kommande 10 åren. Oaktat prognosen för 2021 eller 2022 är bedömningen en befolkning om ca 23 600 barn om 10 år.

Skillnaden i prognoserna ligger i att årets prognos visar en minskning under delar av planeringsperioden jämfört med en mer jämn ökning i 2021 års prognos. Detta även om antalet barn i slutet av perioden blir ungefär detsamma i båda prognoserna. Visserligen med en differens på 258 barn år 2031. Av tabellen ovan framgår att skillnaden i antal barn år 2023 uppgår till ca 700 barn vid jämförelse av 2021 och 2022 års prognoser. För 2024 är skillnaden nästan 1 000 barn. Att prognosen visar på så pass kraftiga förändringar i det korta perspektivet är bekymmersamt, eftersom justeringar i lokalplaneringen behöver framförhållning. Minskning under planeringsperioden i årets prognos blir en central faktor att hantera i nuvarande lokalplanering.

Perioden 2023 till 2027

För perioden 2023 till 2027 innebär årets prognos en ökning med 313 barn. Befolkningen bedöms minska fram till 2024, för att därefter börja öka från 2025. År 2027 bedöms befolkningen uppgå till 22 278, vilket är 918 barn färre än i 2021 års prognos.

Perioden 2028 till 2032

För perioden 2028 till 2032 bedöms befolkningen öka med 1 316 barn. Den största delen av befolkningsökningen sker således i slutet av prognosperioden.

Övriga bedömningar

Att det har skett en nedskrivning av befolkningsprognosen under planeringsperioden behöver således särskilt beaktas i lokalplaneringen. Samtidigt råder en stor osäkerhet gällande befolkningsutvecklingen för de yngsta åldrarna, särskilt på längre sikt, och planeringen måste därmed kunna anpassas efter flera olika scenarion. Liksom beskrevs i föregående avsnitt beror lokalbehovet och planeringen av förskolelokaler huvudsakligen på andra faktorer än befolkningsutveckling, och det finns därmed en problematik i att enbart koppla utbyggnad och finansiering av denna till befolkningsutvecklingen.

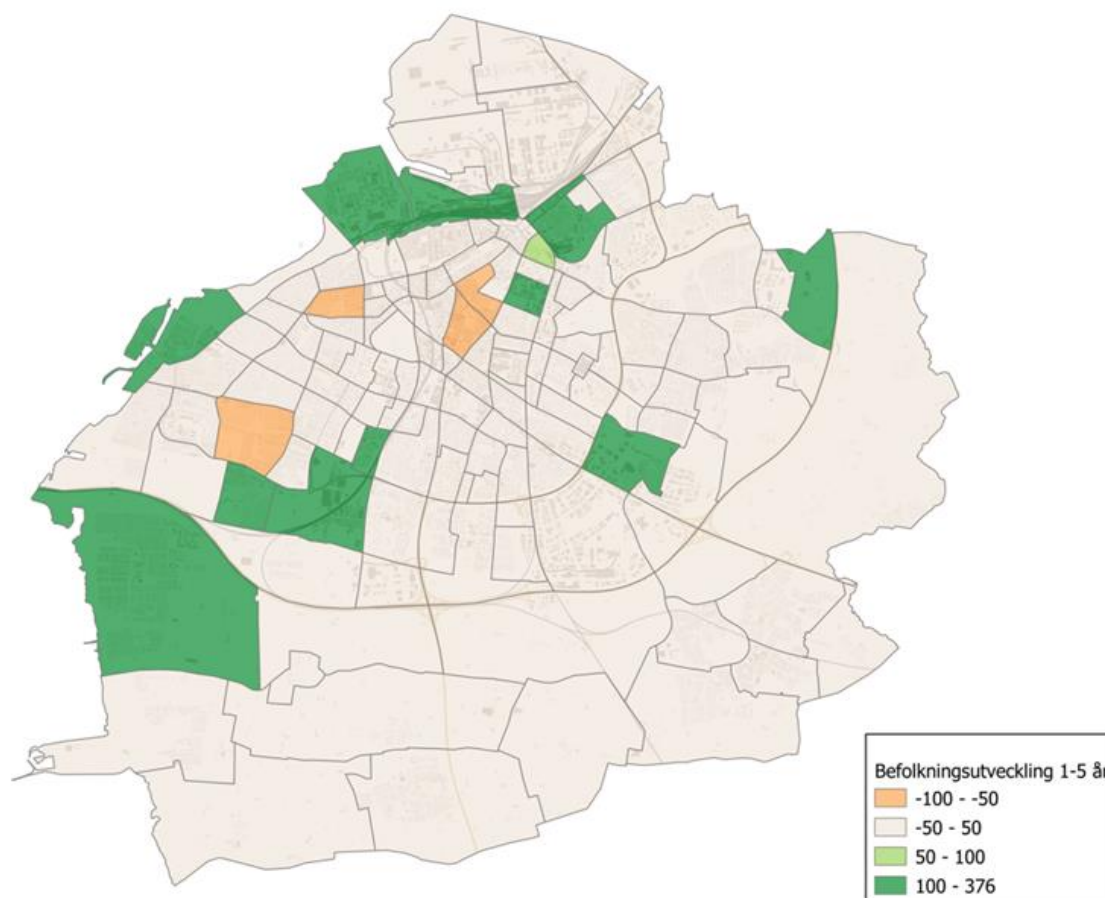
Geografisk fördelning

I kartan nedan presenteras den geografiska fördelningen av befolkningsprognosen för 1 till 5-åringar under perioden 2023 till 2032. Kartan presenterar befolkningsutvecklingen enligt Malmös delområden, där markerade områden visar var i staden de största förändringarna i prognosen väntas ske under perioden.

Den största befolkningsutvecklingen under perioden 2023 - 2033 bedöms även i årets prognos ske i stadens utbyggnadsområden, Västra hamnen, Inre hamnen, Limhamns hamnområde, Elinelund, Hyllievång, Norra Sorgenfri och Fortuna Hemgården. Befolkningsökningar ses dock även i Bunkeflostrand, Holma, Jägersro och Kirsebergsstaden, vilket också är kopplat till utbyggnadsområden. Befolkningsminskning kan fortsatt ses i några av stadens mest centrala delar. Det gäller Mölllevången och Västra Sorgenfri, men även i Djupadal och Rönneholm. Sammantaget är dock minskningen något mindre jämfört med i 2021 års prognos.

Den geografiska fördelningen av befolkningsutvecklingen har påverkan på den geografiska behovsutvecklingen. Dock bör även tilläggas att ju större detaljeringsgrad i prognosen, desto mer ovisshet. Den geografiska fördelningen av prognosen är således oviss, men kan ge en indikation om utvecklingen framöver.

Karta 1) Befolkningsutveckling 2023 till 2032 i stadens delområden

3.3 Behov på sikt

Stadens utbyggnad och den förväntade befolkningsökningen kommer på lång sikt innebära ett ökat behov av förskoleplatser, dvs från 2033 och framåt. Det är viktigt att redan nu blicka framåt och även planera för den långsiktiga utvecklingen. I denna mer översiktliga planering är det viktigt att beakta frågan om att ersätta bristfälliga och ej ändamålsenliga förskolelokaler i det befintliga beståndet även sträcker sig utanför planeringsperioden 2023 - 2032, ett förhållande som fortsatt har stor påverkan på det framtida behovet av nya förskolelokaler. Utöver nybyggnadsprojekt som redovisas i denna plan finns i nuläget ytterligare 11 nybyggnadsprojekt definierade med färdigställande från 2033.

Plats för förskolor och annan samhällsservice måste säkerställas i tidiga planeringsskedan så som i fördjupade översiktsplaner och planprogram. Begränsad tillgång till mark i den tätaste staden innebär att kommunen måste agera så tidigt som möjligt för att säkerställa att framtida behov kan tillgodoses.

Den faktiska utbyggnaden av förskolor måste dock följa behovsutvecklingen, vilket kan innebära att det finns en större plan- och markberedskap än vad som återspeglas i den mer konkreta planeringen av förskolor. Detta innebär att förskolenämndens tidplan inte alltid kan synkroniseras med andra aktuella tidplaner. Det kommer därmed finnas tomter för förskola i staden som under perioder står obebyggda, och det behöver inom staden finnas strategier för hur dessa tillfälliga luckor kan hanteras och aktiveras för en hållbar stadsutveckling.

Förskoleförvaltningen medverkar tillsammans med grundskoleförvaltningen, stadsbyggnadskontoret och stadskontoret i särskilt planeringsarbete med olika scenarier för att bättre fånga de långsiktiga behoven av samhällsservice.

4. Planering för att uppfylla framtida lokalbehov

I detta avsnitt presenteras de lokalförändringar som ingår i förskolenämndens planering under perioden 2023 - 2032. Det finns för planeringsperioden 2023 till 2032 en samlad planering för 39 nybyggnationer i kommunal regi motsvarande cirka 4 950 nya förskoleplatser. Vidare finns avvecklingsplanering för 46 lokaler i det befintliga beståndet, motsvarande cirka 2 720 platser i kommunal regi. Nybyggnadsprojekten redovisas under 4.1 Lokalplanering och planerad uppsägning av lokaler framgår av avsnitt 4.2.

Avvecklingarna redovisas som en sammanfattning av planerade avvecklingar mätt i platser per år. I föreliggande lokalbehovsplan finns alltså planering för en nettoutbyggnad om 2 230 platser inom den kommunala verksamheten. Utöver de nybyggnadsprojekt som redovisas finns 11 projekt definierade med färdigställande från 2033. Dessa projekt redovisas inte i detta underlag, eftersom de ligger utanför aktuell planeringsperiod fram till 2032.

Av nybyggnationerna kan 26 projekt med sammanlagt 3 300 platser kopplas till stadens utbyggnads/omvandlingsområden. I de tre stora utbyggnadsområdena Hyllie (inkl. kopplingen mot Holma) Limhamns hamn (inkl. Elinelund) och Västra hamnen (inkl. Nyhamnen) återfinns 18 projekt. I området Amiralstaden finns 7 projekt och i Sege park 1 projekt. Den återstående utbyggnaden om 1 650 platser kan kopplas till ersättning av lokaler som avvecklas ($4\,950 - 3\,300 = 1\,650$).

Tidplaner i följande avsnitt gäller plan för verksamhetsstart och när de planerade platserna kan tas i bruk. För lokaler som förväntas tas i bruk kring årsskiftet kan detta innebära att angivna tidplaner skiljer sig från plan för när lokalen färdigställs. Generellt skiljer sig tidplan för färdigställande och tidplan för verksamhetsstart med cirka 1 till 2 månader.

I enlighet med anvisningarna ska kommentarer göras om det uppkommit avvikelser i redovisade projekt i förhållande till den avstämning som tidigare skett i förhållande till stadsfastigheters planering.

4.1 Lokalplanering

Investerings och inhyrningsplan

Tabell 3) Projekt under perioden 2023 till 2025

Lokal	Verksamhetsstart år	Antal barn	Beslutsstatus	Intern/extern
Kaptenens förskola, ny förskola Västra hamnen	2023	160	Hysesavtal tecknat	Extern
SIF:s förskola, ny förskola Hyllie	2023	140	Objektsgodkänt	Intern
Hermosdalsparkens förskola, Hermosdals	2023	200	Objektsgodkänt	Intern
Bollens förskola, ny förskola Gamla IP	2023	160	Objektsgodkänt	Intern
Glasblåsaren, ny förskola Limhamns hamn	2024	110	Projekteringsavtal	Intern
Stensjöns förskola, Bellevuegården (återuppbyggnad)	2024	150	Objektsgodkänt	Intern
Traktorns förskola, ny förskola Elinelund	2025	140	Objektsgodkänt	Intern
Brages förskola, ny förskola Hyllie	2025	160	Hysesavtal under hantering	Intern
Amiralstaden, Örtagård, utbyggnad befintlig förskola	2025	80	Riskavtal	Intern

Lokal	Verksamhetsstart år	Antal barn	Beslutsstatus	Intern/extern
Amiralstaden, ny förskola, Landskamreraren	2025	80	Beställd	Intern
Dockan (Kranen), ny förskola Västra hamnen	2025	240	Hysesavtal under hantering	Extern
Svågertorp förskola (återuppbyggnad)	2025	140	Riskavtal	Intern
Regndroppen, ny förskola, Hyllie	2025	120	Projekteringsavtal	Intern
Södra Holma, ny förskola (Röjsaxen)	2025	80	Beställd	Intern

Under perioden 2023 till 2025 finns planering för 14 nya förskolor med sammanlagt 1 960 platser. Huvuddelen av projekten är projekt som kommer att genomföras av stadsfastigheter (12 interna projekt) och som därmed genererar investeringar för kommunen. För 5 av projekten finns beslut i kommunfullmäktige om genomförande av projekten, dvs objektsgodkännande för investeringen.

Nedan kommentar är avvikelser mot senast avstämd planering med Stadsfastigheter.

Kommentarer: 1.) Hermodsdalsparkens förskola kan komma att bli försenad med färdigställandet först 2024. 2.) Projekt Landskamreraren i Amiralstaden kan bli försenad, hantering pågår hos Länsstyrelsen.

3.) Vidare risk för försening i projekt Amiralstaden Örtagård utbyggnad 80 platser i befintlig förskola till följd av problem i bygglovshandlingen. 4.) Projekt Södra Holma (Röjsaxen) saknas i tidigare avstämning med stadsfastigheter.

Tabell 4) Projekt under perioden 2026 till 2027

Lokal	Verksamhetsstart år	Antal barn	Beslutsstatus	Intern/extern
Bellevue förskola (återuppbyggnad)	2026	80	Projekteringsavtal	Intern
Öster om stadsdelsparken, ny förskola Hyllie	2026	120	Beställd	Extern
Vid Hammars park, ny förskola	2026	120	Riskavtal	Intern
Ängslätts förskola, återuppbyggnad, Bunkeflo	2026	140	Riskavtal	Intern
Hästhagens förskola, återuppbyggnad	2026	160	Projekteringsavtal	Intern
Amiralstaden, återuppbyggnad förskola	2027	200	Ej beställd	Intern
Öster om mässan (Freja), ny förskola Hyllie	2027	100	Riskavtal	Intern
Sommarängen, ny permanent förskola	2027	160	Beställd	Intern
Bryggeriet, ny förskola Södra Sofielund	2027	100	Beställd	Intern

Under perioden 2026 till 2027 finns planering för 9 nya förskolor med sammanlagt 1 180 platser. Av projekten är det 2 som har projekteringsavtal och 3 som har riskavtal. En av förskolorna är ännu inte beställd.

Kommentarer: 1.) Tidplanen för Bellevue förskola avviker i förhållande till avstämning med stadsfastigheter. Tidplanen har förändrats från 2025 till färdigställande 2026.

Tabell 5) Projekt under perioden 2028 till 2029

Lokal	Verksamhetsstart år	Antal barn	Beslutsstatus	Intern/extern
Amiralsstaden, ny förskola, Östra Kyrkogården	2028	160	Ej beställd	Intern
Elinelund etapp 3, ny förskola	2028	120	Beställd	Intern
Västra hamnen (Citadellsfogen), ny förskola	2028	80	Beställd	Extern
Bönan, ny förskola, Holma	2029	80	Beställd	Intern
Amiralsstaden, Culture Casbah 1, ny förskola	2029	120	Ej beställd	Extern
Nyhamnen, ny förskola	2029	160	Ej beställd	Intern

Under perioden 2028 till 2029 finns planering för 6 nya förskolor med sammanlagt 720 platser. Av dessa är 3 projekt beställda.

Kommentarer: 1) Projekt Elinelund etapp 3 kommer att bli försenat, i nuläget paus i arbetet med detaljplan till följd fördjupad miljökonsekvensbeskrivning. Tidplan för färdigställande bedöms till 2030 och ovan uppgift ska således justeras. 2.) Projekt Citadellsfogen i Västra hamnen ska ändras i stadsfastigheters underlag från 2024, ovan uppgift är den korrekta. 3.) Projekt Bönan förskola ska ändras i stadsfastigheters underlag från 2025, ovan uppgift är den korrekta. 4.) Projekt Nyhamnen 160 platser är i stadsfastigheters underlag angivet 2027 med 120 platser, ovan ska vara det korrekta. 5.) I förhållande till tidigare avstämning så har Culture Cashbah förändrats till ett projekt med 120 platser, istället för som tidigare 2 projekt om 80 platser vardera.

Tabell 6) Projekt under perioden 2030 till 2032

Lokal	Verksamhetsstart år	Antal barn	Beslutsstatus	Intern/extern
Ny förskola i Kroksbäck	2030	180	Beställd	Oklar
Nyhamnen, ny förskola	2030	80	Ej beställd	Extern
Kvistofta tillbyggnad	2030	60	Ej beställd	Intern
Västra hamnen (Skoltiden), ny förskola	2030	90	Beställd	Intern
Västra hamnen, ny förskola, Varvsstaden nr 9	2030	80	Ej beställd	Extern
Amiralsstaden, ny förskola, Gulmåran	2031	80	Beställd	Extern
Limhamns hamn, ny förskola	2031	80	Ej beställd	Intern
Amiralsstaden, återuppbyggnad förskola	2032	200	Ej beställd	Intern
Sege Park, ny förskola	2032	160	Ej beställd	Intern
Västra hamnen, ny förskola, Hallenborg (Naboland)	2032	80	Ej beställd	Extern

Under perioden 2030 till 2032 finns planering för 10 nya förskolor med sammanlagt 1 090 platser. Endast 3 projekt för denna period är beställda.

Kommentarer: 1.) Projekt ny förskola i Kroksbäck saknas i stadsfastigheters underlag. 2.) Projekt tillbyggnad Kvistofta saknas i stadsfastigheters underlag. 3.) Projekt Skoltiden i Västra hamnen är osäkert pga. övriga behov av samhällsservice. Projektet har flyttats till 2030, vilket är en förändring i förhållande till stadsfastigheters underlag. 4.) Projekt återuppbyggnad med 200 platser i Amiralstaden är förändrat i förhållande till stadsfastigheters underlag både vad gäller tidplan och platsantal. Uppgifterna i tabellen är de korrekta. 5.) Projekt Hallenborg (Naboland) i Västra hamnen ska läggas till i stadsfastigheters underlag.

Sammanställning för hela planeringsperioden 2023 till 2032

Tabellen nedan visar sammanställning av de årliga kapacitetsförändringarna utifrån föregående tabeller. Antal nyttjare motsvaras av antal barn i föregående tabeller. Vidare sker en årsvis kostnadsredovisning för de projekt som startar under respektive år.

Tabell 7) Antal tillkommande platser och tillkommande hyreskostnader 2023 till 2032

Kapacitets och kostnadsutveckling

Verksamhetsstart år	Antal nyttjare	Akkumulerat antal nyttjare	Tillkommande hyra/självkostnad	Ack. tillkommande hyra/självkostnad
2023	660	660	17 000 000	17 000 000
2024	260	930	12 000 000	29 000 000
2025	1 040	1 960	30 000 000	59 000 000
2026	620	2 580	17 000 000	76 000 000
2027	560	3 140	28 000 000	104 000 000
2028	360	3 500	16 000 000	120 000 000
2029	360	3 860	14 000 000	134 000 000
2030	490	4 350	8 000 000	142 000 000
2031	160	4 510	11 000 000	153 000 000
2032	440	4 950	15 000 000	168 000 000

Av tabellen kan utläsas att hyreskostnaderna till följd av aktuella projekt bedöms öka med ca 168 mkr under planeringsperioden. Omfattande årliga kostnadsökningar kan framförallt ses i början och mitten av planeringsperioden, där åren 2025 och 2027 utmärker sig med särskilt påtagliga hyresökningar.

Det bör framhållas att det finns en förhållandevis stor osäkerhet i projekten inom Amiralstaden och därmed planeringen för detta område jämfört med övriga projekt, endast 2 av 7 projekt i Amiralstaden är beställda.

Ytterligare 430 platser utöver de som redovisas i tabellen kan komma att behöva tillskapas med anledning av Region Skånes expansion inom området Västra Flensburg vilket beskrivits i avsnitt 3.1.

4.2 Planerad uppsägning av lokaler

Den sammanlagda planeringen innefattar 46 lokaler med ca 2 750 platser. Av dessa är 12 de kvarvarande paviljonger som idag finns inom verksamheten, motsvarande ca 1 000 platser. Dessa avvecklingar är nödvändiga att genomföra innan 2032, eftersom de tillfälliga byggloven inte medges ytterligare förlängning. Förskolenämnden planerar dock att lämna flera av dessa lokaler tidigare än sista datum för tillfälligt bygglov. Detta eftersom paviljonger generellt har högre kostnader än andra lokaler i det befintliga beståndet. Avveckling av paviljongetableringar med tillfälliga bygglov har därmed en positiv inverkan på utvecklingen av lokalkostnader. Vidare omfattar avvecklingarna 35 lokaler med brister i ändamålsenlighet eller direkta brister i fysiska miljön, ca 1 650 platser, samt en lokal med ca 100 platser som planeras att överlämnas till grundskolan.

Tabell 8) Avvecklingar av platser och frångående hyreskostnader 2023 till 2032

Verksamhetsavslut år	Antal frångående nyttjare	Akkumulerat antal frångående nyttjare	Frångående hyra	Ack. frångående hyra
2023	300	300	3 000 000	3 000 000
2024	466	766	6 000 000	9 000 000
2025	814	1 580	9 000 000	18 000 000
2026	289	1 869	14 000 000	32 000 000
2027	251	2 120	5 000 000	37 000 000
2028	112	2 232	3 000 000	40 000 000
2029	488	2 720	6 000 000	46 000 000
2030	0	2 720	4 000 000	50 000 000
2031	0	2 720	0	50 000 000
2032	0	2 720	0	50 000 000

Av tabellen kan utläsas att hyreskostnaderna bedöms minska med ca 50 mkr till följd av planerade avvecklingar under planeringsperioden. Det bör framhållas att det finns en förskjutning när det gäller den ekonomiska effekten för planerade avvecklingar. Detta beror på att vissa avvecklingar i platser planeras ske innan aktuellt hyresavtal kan lämnas, men det kan också bero på den omvända effekten att avvecklade platser redovisas med fördröjning.

5. Effekter av planerade lokalförändringar - prognos för lokalbehovsutvecklingen 2023-2032

5.1 Prognosmodellens uppbyggnad

Förskoleförvaltningen använder sedan flera år en prognosmodell för att bedöma och analysera det långsiktiga lokalbehovet. I modellen vägs de olika faktorer in som påverkar behoven. Modellen utgår från befolkningsprognosen i Malmös 140 delområden, som därefter kan summeras och sättas samman i olika områden. I detta avsnitt presenteras summeringen för hela staden, dvs en prognos för staden som helhet. Vidare innefattas den bedömda årliga kapaciteten och efterfrågan på platser. Modellen innefattar samtliga förskoleplatser i staden, således både kommunal och fristående verksamhet. Utgångsläget är befintlig platskapacitet i alla förskolor. Detta värde justeras därefter för respektive år i prognosen med både beslutade och planerade kapacitetsförändringar.

Modellen visar den årliga balansen mellan efterfrågan och kapacitet i platser. Prognosmodellen brukar betecknas lokalbehovsanalysen (LBA). Det årliga värdet för efterfrågan och kapacitet avser situationen i maj månad, när efterfrågan är som högst. Den årliga variationen i efterfrågan innefattas därmed inte i prognosen. Denna begränsning ses som motiverad eftersom lokalplaneringen behöver vara inriktad på att hantera toppbehovet i maj månad.

Kommunal verksamhet

Kapaciteten för befintlig kommunal verksamhet utgår från den sammanvägda lokalkapaciteten, tillsammans med verksamhetens bedömningar, som beskrevs i avsnitt 2.4. Uppgifterna utgår från det planeringsarbete som genomfördes hösten 2021 och är en summering av kapaciteten för respektive kommunal förskola. Den kommunala kapaciteten i utgångsläget maj 2023 bedöms uppgå till ca 17 900 platser.

Effekterna av de nybyggnadsprojekt som beskrivs i föregående avsnitt är en central faktor för de årliga förändringarna av kapaciteten som anges i prognosen. Detsamma gäller volymerna för avveckling. För nybyggnadsprojekt används det antal platser som den nya förskolan planeras ha som framtida kapacitet, vilket framgår av tabellerna i avsnitt 4.

Fristående verksamheter

De fristående verksamheternas kapacitet bedöms i den samlade lokalbehovsanalysen som förhållandevis konstant. Den bygger på det antal barn som var placerade i april 2022. Kända förändringar är dock medtagna. Antalet barn i fristående verksamheter uppgick i april 2022 till ca 3 400 barn.

Orsaken är att enskilda huvudmän söker om tillstånd för att starta fristående verksamhet och att förskolenämnden utifrån bedömningar enligt Skollagen behöver godkänna verksamheten om den uppfyller kraven. På motsvarande sätt kan förskolenämnden återkalla godkännande om pågående verksamhet inte visar sig uppfylla kraven. Det är således inte behoven av platser som styr denna hantering.

I det längre perspektivet är det i praktiken inte möjligt att ha en överblick och framförhållning rörande utvecklingen av kapaciteten inom de fristående verksamheterna. Denna omständighet behöver vägas in i den kommunala planeringen för att på så sätt kunna möta behov av kapacitetsförändringar, utifrån ett helhetsperspektiv för staden.

Efterfrågan

Fördjupad analys har genomförts av bedömningarna om efterfrågan i prognosmodellen. Detta har bland annat skett genom att studera utfallet för inskrivna barn i maj månad under tidigare år i relation till lokalbehovsanalysens värden för befolkningsutvecklingen och bedömningar om efterfrågan. Analysen visar på behov av att höja värdet för efterfrågan i prognosmodellen, innebärande att tidigare årens värde om 90% efterfrågan bör förändras. Den sammanvägda bedömningen har resulterat i att 93% ses som ett lämpligt värde för kommande år för att på så sätt öka säkerheten i prognosen. Av denna anledning används 93% som värde för efterfrågan i prognosen i årets lokalbehovsplan.

Att sexåringar som går i förskola under våren innan de börjar förskoleklass inte är medräknade i befolkningsprognosen innebär en risk för att efterfrågan och behovet är något underskattat. Detta bedöms dock i stor utsträckning kompenseras genom att efterfrågan generellt är lägre än 93% i de yngre åldersgrupperna. Bedömningen är dock att den fortsatta utvecklingen av efterfrågan behöver följas noga och att det kan finnas anledning att justera värdet för efterfrågan längre fram i planeringsperioden, inte minst till följd av gjorda förändringar i Skollagen för fler barn i förskola.

Prognosen för lokalbehovsutvecklingen presenterar en balans mellan total bedömd kapacitet i antal platser och den uppskattade efterfrågan.

Den prognostiserade behovsutvecklingen kan ses som ett samlat resultat av pågående lokalplanering, bedömning om kapacitetsförändringar, samt efterfrågan kopplad till befolkningsprognosen för barn 1 - 5 år. Balansen mellan kapacitet och efterfrågan presenteras i prognosen både som faktiska platser och procentuellt.

5.2 Prognosens resultat

I tabell 9 nedan presenteras prognosen för lokalbehovsutvecklingen i Malmö under perioden 2023 - 2032.

Uppgifterna i prognosen avser maj månad. Detta är den period under året som behovet av förskoleplatser är som störst och som lokalplaneringen därmed behöver vara inriktad på att hantera.

Befolkningsprognosen avser dock den 31 december respektive år.

Den totala kapaciteten i platser bedöms uppgå till 23 144 platser 2032, vilket är en ökning med ca 1 900 platser jämfört med 2023. Under samma period förväntas efterfrågan på förskoleplatser öka med ca 1 500 platser.

Att ökningen med ca 1 900 skiljer sig från den nettoutbyggnaden om ca 2 230 platser som beskrevs i avsnitt 4 beror på bedömda förändringar inom fristående förskolor och vissa justeringar av kapaciteten inom befintliga kommunala förskolor. Dessa förändringar är fördelade över i stort hela planeringsperioden.

Tabell 9) Prognos över lokalbehovsutvecklingen

TOTALT MALMÖ	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Befolkningsprognos 1 - 5 år	21 965	21 886	21 899	22 045	22 278	22 559	22 859	23 142	23 387	23 594
Efterfrågan	20 380	20 307	20 321	20 450	20 669	20 932	21 214	21 475	21 705	21 891
Kapacitet	21 282	21 476	21 416	21 380	21 854	22 102	22 388	22 384	22 704	23 144
Balans efterfrågan och kapacitet	902	1 169	1 096	930	1 185	1 170	1 174	909	999	1 253
Procentuell balans	4,4 %	5,8 %	5,4 %	4,5 %	5,7 %	5,6 %	5,5 %	4,2 %	4,6 %	5,7 %

Den positiva balansen mellan kapacitet och efterfrågan som visas i tabellen ovan indikerar att antalet förskoleplatser enligt nuvarande planering kommer vara tillräckligt för att möta upp det prognostiserade behovet under hela planeringsperioden.

Analys

Bedömningen är att balanserna för 2023 och 2024 borde ha varit något lägre. Planeringen behöver dock mer tid för att justeras med tanke på effekterna av den kraftigt förändrade befolkningsutvecklingen, som antogs våren 2022. De närmaste åren i planeringen är också alltid svårare att förändra framförallt när det gäller nybyggnationer. Från 2025 ses det mer möjligt att styra om planeringen. Den fortsatta planeringen behöver överväga om vissa projekt i avsnitt 4 kan behöva senareläggas eller möjligen helt utgå. Samtidigt lyfts redan nu osäkerheter och justeringar i vissa projekt. Den nuvarande situationen inom byggmarknad och byggindustri behöver också beaktas, eftersom den i sig kan innebära att projekt blir försenade i en allt

högre grad än under tidigare år. Den komponentbrist som lyfts när det gäller vissa produkter är oroande.

När de årliga balanserna ska tolkas behöver beaktas att kapaciteten är ett dynamiskt mått. Kapaciteten i vissa förskolor är möjlig att upprätthålla enbart under vårperioden. Detta beroende av att den interna organisationen och de verksamhetsmässiga förutsättningarna inom förskolan inte gör det möjligt att upprätthålla samma kapacitet under hela året. I vissa fall upprätthålls en högre kapacitet genom exempelvis cykelavdelningar eller andra former av utegrupper.

Vidare finns det platser i vissa områden, exempelvis Tygelsjö, som är svåra att nyttja av barn i andra delar av staden. Omvänt finns områden där platserna nyttjas maximalt i maj. Frågorna kring den geografiska fördelningen av platserna fångas dock inte den samlade prognosen i tabell 9.

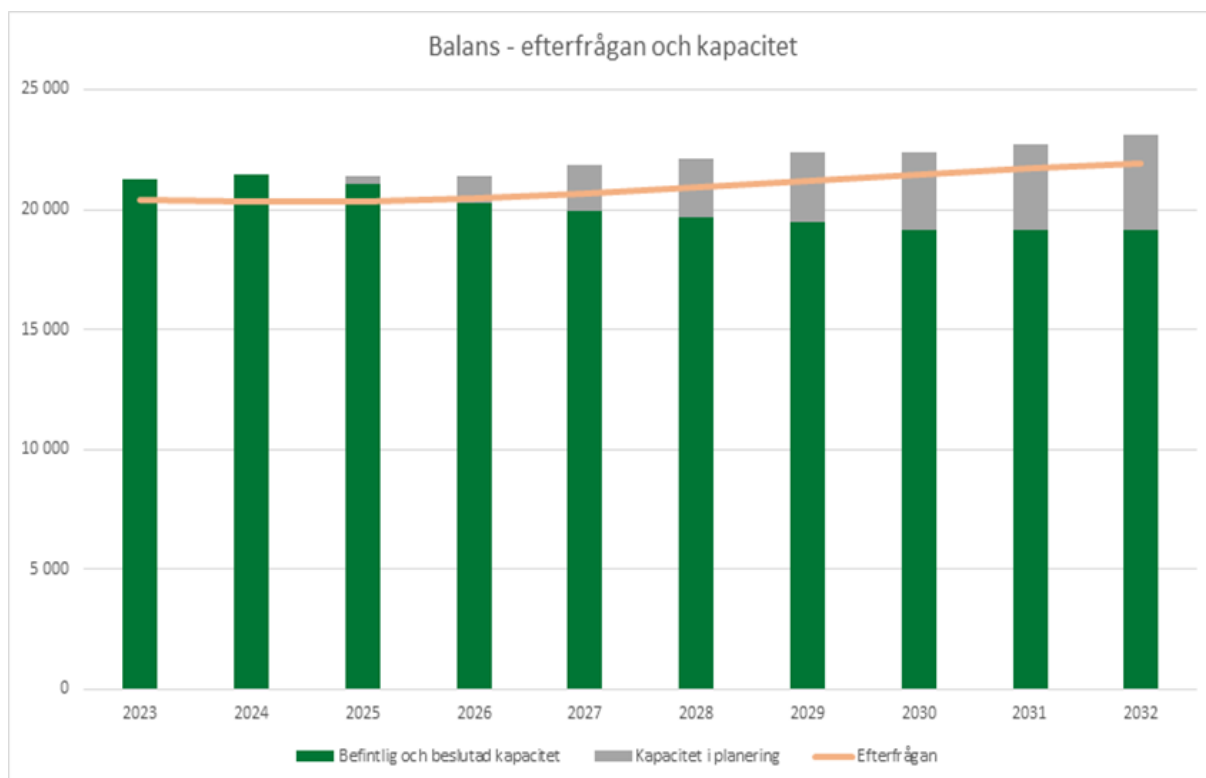
Den samlade bedömningen är att det planeringsmässiga utrymmet och de värden som presenteras för balansen mellan efterfrågan och kapacitet är rimliga och lämpliga för den långsiktiga lokalplaneringen. Att den planerade kapaciteten överskrider den prognostiserade efterfrågan bedöms i ett långsiktigt perspektiv som nödvändigt för att säkra att kapaciteten på sikt är tillräcklig. Detta eftersom det behövs ett visst handlingsutrymme för att kunna genomföra justeringar i planeringen, exempelvis för att parera för förskjutna tidplaner för planerade nybyggnationer.

I avsnitt 4 framgår att det finns osäkerheter i vissa projekt och att särskild osäkerhet finns rörande planeringen inom Amiralstaden. I Amiralstaden finns 7 projekt med sammanlagt ca 920 platser. Sammantaget finns ca 3 300 platser i de 26 projekt som planeras i utbyggnadsområdena. När det gäller utbyggnadsområdena i övrigt måste betonas att projekten har en långsiktighet och att de kan vara svåra att parera med befolkningsförändringar, även om det är i just utbyggnadsområdena som de tydliga befolkningsökningarna kan ses. Platserna i Amiralstaden är inräknade i volymen för utbyggnadsområdena, men har mer karaktären av omvandling och utveckling av befintliga områden i anslutning till Rosengård och kringliggande områden.

Handlingsutrymmet behövs också för att kunna parera och hantera de osäkerheter som finns i prognosen. Detta gäller både osäkerhet vad gäller befolkningsprognos och bedömningar av efterfrågan, men också bedömningen av den samlade kapaciteten. Det behöver även finnas utrymme i kapaciteten för att kunna hantera oförutsedda händelser i befintligt lokalbestånd inom både kommunal och fristående verksamhet. Kriget i Ukraina är också en osäkerhetsfaktor som det är angeläget att ha beredskap för att hantera.

Effekterna av nyligen gjord förändring av skollagen för fler barn i förskola måste även särskilt beaktas i detta sammanhang. Handlingsutrymmet kan därmed användas som en planeringsförutsättning i utvecklingsarbete när det gäller exempelvis mindre barngrupper och uppsökande verksamhet för fler barn i förskola, exempelvis med koppling till förändrade regler kring att alla barn från 3 års ålder ska erbjudas förskola i allmän förskola eller mot bakgrund av en lägre efterfråga i vissa av stadens område. Nuvarande prognos för lokalbehovsutvecklingen bör ses som ett möjligt scenario, som beroende av förändrade förutsättningar kan påverkas. Det bör särskilt framhållas osäkerheter i prognosen är påtagliga för den senare delen av prognosperioden. Prognosen ger dock en översiktlig och generell bild av hur utvecklingen enligt nuvarande planering och utifrån nu bedömda förutsättningar.

Diagram 2) Balans mellan efterfrågan och kapacitet, med beaktan av den del av planeringen som inte är beslutad (planerade platser).

I diagrammet ovan är kapaciteten uppdelad enligt befintlig och beslutad kapacitet, alltså platser i befintligt lokalbestånd samt i nybyggnadsprojekt med beslutade hyresavtal, och platser i nybyggnadsprojekt som befinner sig i ett tidigare planeringsskede.

I diagrammet tydliggörs vikten av att gå vidare med planerade nybyggnationer för att möta upp den prognostiserade efterfrågan för planeringsperioden. För flera av de planerade nybyggnadsprojekten råder en viss osäkerhet och tidplaner kan påverkas av pågående detaljplanarbeten, markfrågor och andra faktorer kopplade till projektets genomförande. Lokalplaneringen behöver således ta höjd för dessa osäkerheter och kunna anpassas efter olika scenarion.

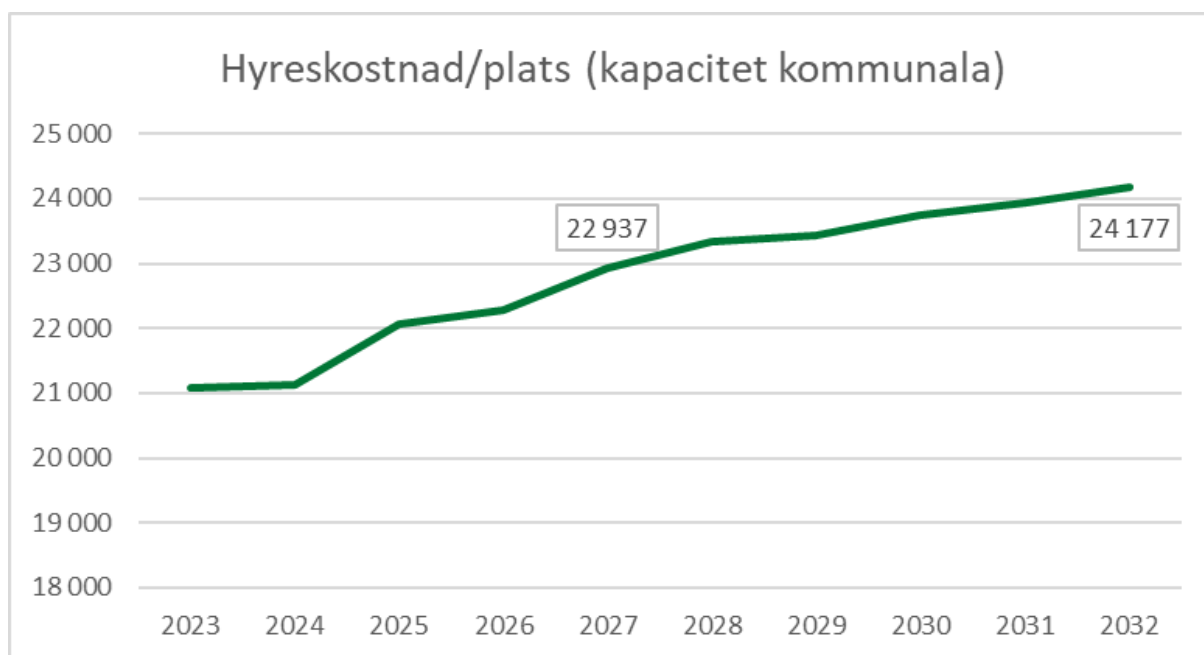
5.3 Prognos för lokalkostnadsutvecklingen

I detta avsnitt redovisas bedömningar om den samlade kostnadsutvecklingen. I enlighet med anvisningar innefattas inte indexuppräknningar i bedömningarna. Det bör dock framhållas att det råder en betydande osäkerhet i bedömningar om kostnadsökningar till följd av rådande läge när det gäller inflation och prisutvecklingen. Från byggföretag signaleras om brist på komponenter och problem med leveranser, vilket kan komma att få stor effekt för planeringen.

För planeringsperioden 2023 - 2032 finns således en planering för 39 nya förskolor motsvarande ca 4 950 platser samt utvecklingsplanering för 46 kommunala lokaler motsvarande ca 2 720 platser. Den omfattande planeringen för utbyggnad får konsekvenser för utvecklingen av nämndens lokalkostnader, vilket kräver särskild uppmärksamhet.

Den totala lokalkostnaden för kommunala förskolelokaler uppgår i prognosens utgångsläge till ca 513 mkr (2023 år värde). Om man ser till hyreskostnaden per plats uppgår kostnaden till ca 21 000 kr/plats i utgångsläget för planeringsperioden, dvs år 2023.

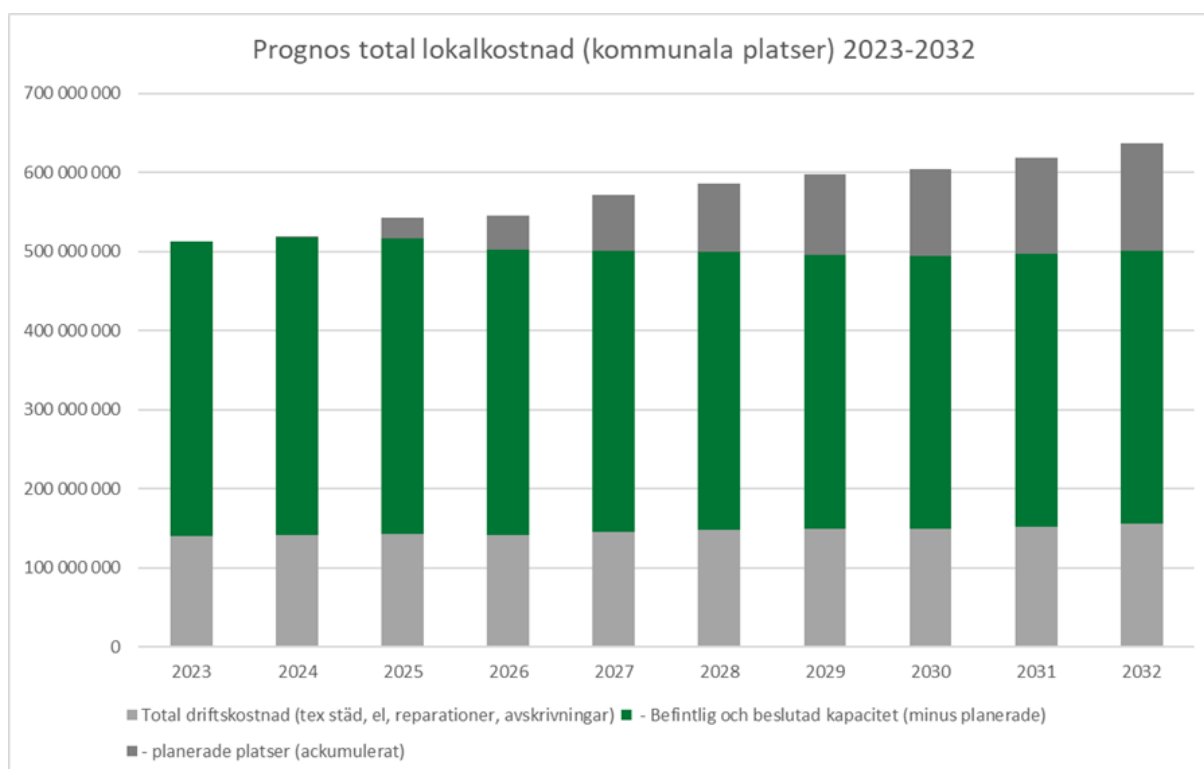
Diagram 3) Hyreskostnad per plats, kommunal verksamhet

I den totala lokalkostnaden ingår förskolenämndens hyreskostnader samt drifts- och underhållskostnader.

I diagram 4 presenteras nuvarande prognos för den totala lokalkostnadsutvecklingen för kommunala förskolor för planeringsperioden 2023 - 2032. Prognosen för den totala lokalkostnadsutvecklingen baseras på samtliga beslutade och planerade lokalförändringar. De årliga förändringarna i prognosen beror dels på befintliga och beslutade hyresavtal, vilket presenteras i de mörkt gröna staplarna, dels på antaganden om kommande hyreskostnader baserade på grova nyckeltal, vilket presenteras i de grå staplarna (planerade platser).

Diagram 4) Prognos över den totala lokalkostnadsförändringen under planeringsperioden.

I diagrammet ovan visas en ökning med ca 120 mkr under planeringsperioden avseende av den totala lokalkostnaden för kommunala förskolelokaler. Procentuellt innebär detta en ökning om cirka 20%.

Som framgår av avsnitt 4 uppgår kostnaderna för nybyggnationerna till ca 168 mkr och avvecklingarna avgår med ca 50 mkr. För planerade platser uppgår kostnaden till ca 135 mkr, vilket således är den del där beslut ännu inte tagits. Om inga nya beslut om nybyggnationer tas innebär det enligt tabellen att kostnaderna minskar med ca 15 mkr för hela planeringsperioden. Av tidigare avsnitt framgår dock att det krävs ett genomförande av större delen av de planerade platserna för att nå upp till behovet enligt den prognostiserade efterfrågan.

De ökade lokalkostnaderna är problematiska och kan med rådande ekonomiska förutsättningar bli svåra för förskolenämnden att finansiera. Det bör dock framhållas att prognosen över kostnadsutvecklingen bör ses som ett möjligt scenario, och utvecklingen är mer osäker ju längre fram i tid prognosen sträcker sig. Den prognostiserade ökningen för nybyggnationer för den senare delen av prognosperioden bygger på grova nyckeltal och möjligheten att justera planeringen på sikt bedöms som god.

De investeringar som aktuella nybyggnadsprojekt innebär ses dock som angelägna för att skapa mer kvalitativa och likvärdiga förskolemiljöer samt för att kunna erbjuda närhet till förskola även i stadens utbyggnadsområden. Samtidigt har lokalkostnadsutvecklingen enligt nuvarande ekonomiskt ramverk påverkan på hur mycket medel som kan förmedlas direkt till verksamheten. Detta förhållande visar på komplexiteten i lokalförsörjningsarbetet, och belyser behovet av förbättrade ekonomiska förutsättningar för förskolenämnden.

5.4 Prognos för den geografiska lokalbehovsutvecklingen

Prognosen för lokalbehovsutvecklingen följs även upp i geografiskt uppdelade kluster. De geografiskt uppdelade prognosema visar på en geografisk obalans i fördelningen av platser i staden under hela planeringsperioden. I vissa områden råder en betydande platsbrist medan andra har god tillgång på platser i förhållande till antalet barn boende i området. De geografiska obalanserna i flera av områdena i den befintliga staden bedöms dock idag vara något mindre problematiska, eftersom de senaste årens utbyggnader skapat en generellt sett bättre platssituation. Vidare har befolkningsförändringar i sig medfört mindre behov i vissa delar av staden. Det gäller exempelvis det tidigare problemområdet Ribersborg och kring Möllevången, men också i tidigare Husie stadsdel. Brist på platser i vissa områden i innerstaden kompenseras idag till stor del med god tillgång på platser i näraliggande områden.

Sammantaget finns i området Innerstaden idag god tillgång på förskoleplatser, behovsanalysen visar på en tydligt positiv balans i platstillgången. Samtidigt ska framhållas att platserna i Innerstaden generellt sett är attraktiva för större delen av staden. Det är därför idag osäkert i vilken grad som kapaciteten i Innerstaden bör minskas. Även om behovsanalysen visar på god tillgång på platser bedöms efterfrågan på dessa platser vara generellt hög, vilket innebär hög nyttjandegrad. Situationen är däremot omvänd i Tygelsjö, där en positiv balans om ca 100 platser under hela planeringsperioden är svår att nyttja av barn utanför området. När platserna inte är optimalt fördelade finns således risk för att viss kapacitet inte kommer att kunna användas, eftersom de innebär allt för långa avstånd mellan hem och förskola.

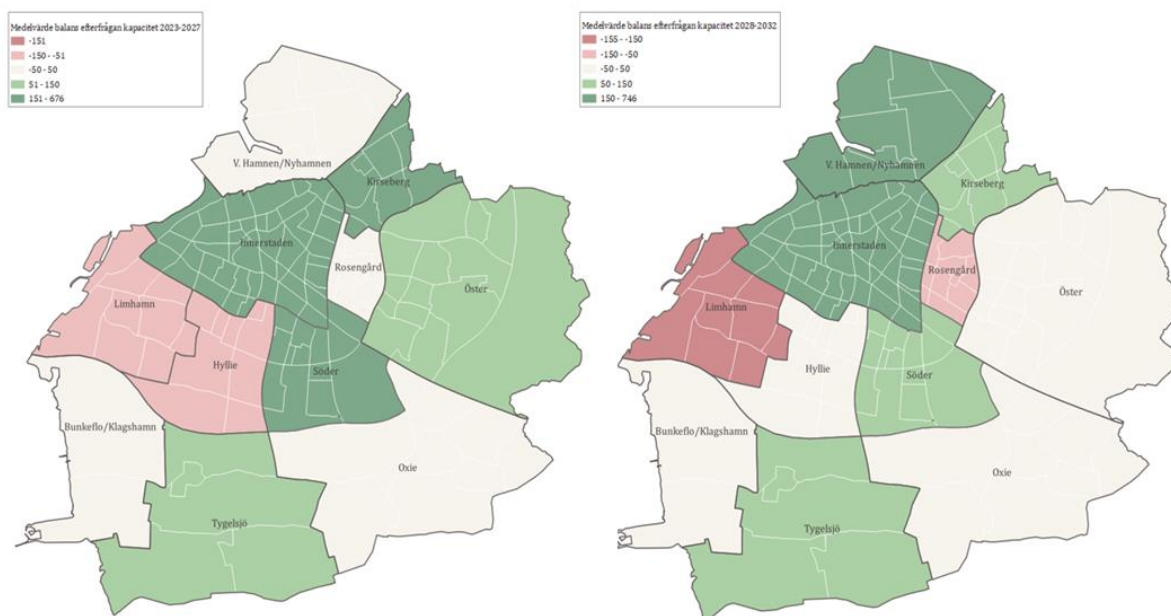
Bedömningen idag är att grundproblemet med geografiska obalanser framförallt är kopplad till bristen på platser i utbyggnadsområdena Limhamns hamn och Hyllie. Situationen innebär att barn från dessa områden behöver placeras i andra delar av staden, vilket också komplicerar bedömningarna om platssituationen i dessa områden. Situationen i Limhamn och Hyllie får således följd effekter för andra områden som annars hade haft en tillgång till platser som i stort överensstämmer med behoven.

Det bör framhållas att även om situationen i viss mån förbättrats när det gäller den geografiska fördelningen av platser inom flera områden så är frågan om geografisk obalans fortsatt bekymmersam för staden som helhet.

I kartorna nedan presenteras en generaliserad bild av den geografiska balansen mellan efterfrågan och kapacitet. Kartan till vänster visar medelvärdet för balansen mellan efterfrågan och kapacitet under den tidigare delen av planeringsperioden, 2023 - 2027, och den högra kartan visar medelvärdet för balansen

under den senare delen av planeringsperioden, 2028 - 2032.

Karta 2): Balans enligt prognosen fördelat på geografiska kluster

I kluster Hyllie är platsituationen särskilt problematisk i början av planeringsperioden fram till 2025, därefter visar planeringen på ett förbättrat läge. I Limhamn är däremot situationen problematisk både i början av planeringsperioden 2023 till 2027, för att därefter bli mer problematisk särskilt från 2028 till 2032. Antalet nybyggnadsprojekt i Limhamn är således inte tillräckligt. Mot bakgrund av det är det därför av betydelse att alla tillgängliga lokaler i Limhamn används för att skapa fler förskoleplatser. På sikt är prognosen att brist på platser även kan uppstå i Rosengård.

De geografiska obalanser som påvisas får påverkan på genomsnittliga avstånd mellan hem och förskola. Geografisk närhet mellan hem och förskola kan för vissa familjer vara avgörande för när och om ett barn börjar förskola. Att det i vissa delar av staden råder platsbrist kan även leda till en högre omflyttningsgrad, då barn initialt kan erbjudas förskoleplats i en annan del av staden, för att sedan vid önskemål erbjudas en plats närmre hemmet.

Geografisk obalans och betydande platsbrist i delar av staden innebär planeringsmässiga utmaningar, och frågan kring områdesvisa skillnader i platstillgång och genomsnittliga avstånd mellan hem och förskola behöver ges större fokus. Dock innebär lokalkostnadsutvecklingen och nuvarande ekonomiska förutsättningar en svårighet att planera för förskolor i områden med platsbrist i den takt som behövs.

6. Utveckling av nämndens lokalförsörjningsarbete

6.1 Sammanfattning av planens centrala budskap

I föreliggande lokalbehovsplan framgår att det finns ett fortsatt behov av nya förskolelokaler, trots befolkningsminskning under delar av planeringsperioden 2023 – 2032. För planeringsperioden som helhet ökar dock befolkningen. Vidare ska framhållas att den kraftiga förändringen av befolkningsprognosen jämfört med förra årets prognos innebär svårigheter i lokalplaneringen för korrigeringar i det korta perspektivet. Däremot innebär det en buffert för eventuellt kommande behov, exempelvis till följd av ökade behov på grund av kriget i Ukraina och till följd av ändringar i skollagen.

Utbyggnadsbehovet drivs framförallt av behovet av att ersätta lokaler med brister i det befintliga beståndet och för att kunna erbjuda förskoleplatser i utbyggnadsområdena. Vidare påverkas planeringen av ambitionen att minska avstånd mellan hem och förskola.

För planeringsperioden 2023 - 2032 innefattas 39 nybyggnadsobjekt motsvarande cirka 4 950 platser samt avvecklingsplanering motsvarande cirka 2 720 platser. Planeringen innebär således en nettoutbyggnad om ca 2 230 platser.

Den samlade planeringsvolymen är tillräcklig för att möta upp det förväntade behovet under planeringsperioden. Trots en omfattande planering för utbyggnad i kombination med att tillgången på platser i staden som helhet bedöms som tillräcklig, väntas dock fortsatt geografiska obalanser i fördelningen av platser. I delar av staden är bedömningen att det kommer att råda platsbrist under hela planeringsperioden.

Den planerade utbyggnaden väntas få konsekvenser för lokalkostnadsutvecklingen, som på sikt kan vara svår för förskolenämnden att finansiera inom befintliga ramar. I följande avsnitt presenteras prioriterade frågor och strategier för lokalförsörjningsarbetet.

6.2 Likvärdiga förskolelokaler

För förskolenämnden är likvärdiga förskolemiljöer angeläget, och på lång sikt är målet att alla stadens förskolelokaler med tillhörande utemiljöer ska vara kvalitativa, ändamålsenliga och i största möjliga utsträckning bidra till verksamhetens måluppfyllelse. Trots att det de senaste åren har skett en omfattande utbyggnad av nya förskolelokaler samt ett omfattande arbete för att ersätta bristfälliga lokaler finns det fortsatt ett antal lokaler inom det befintliga beståndet som har olika typer av brister i den fysiska miljön. För att skapa mer likvärdiga förskolemiljöer krävs ett fortsatt avvecklingsarbete, där bristfälliga, tillfälliga och ej ändamålsenliga lokaler i det befintliga beståndet kan ersättas med nya, kvalitativa lokaler. Arbetet för likvärdiga förskolelokaler har en betydande påverkan på behovet av utbyggnad av nya förskolor, och har således även påverkan på lokalkostnadsutvecklingen.

Vidare är fortsatta lokalbedömningar och kapacitetsutredningar angeläget för ett likvärdigt användande av förskolelokalerna, som kan förbättra arbetsmiljöer för både personal och barn. Att nyttjandet av en lokal varken överstiger eller understiger en lokals maximala kapacitet bidrar till att det befintliga lokalbeståndet både kan nyttjas mer likvärdigt och effektivt. Att nya, kvalitativa lokaler används utifrån sin fulla kapacitet kan innebära att avvecklingar av bristfälliga och ej ändamålsenliga lokaler möjliggörs tidigare.

6.3 Avstånd till förskola och geografisk balans i fördelning av platser

Avstånd mellan hem och förskola kopplar också an till ett likvärdighetsperspektiv och behöver beaktas med hänsyn till att alla barn i Malmö ska ha god tillgång till en förskoleplats. De geografiska obalanser som lyfts fram i denna plan är i delar av staden en orsak till längre gångavstånd mellan hem och förskola, och frågan om geografiska obalanser i behovsutvecklingen behöver därför ges större prioritet. Geografisk närhet mellan hem och förskola är viktigt ur ett tillgänglighetsperspektiv, och kan för vissa familjer vara avgörande för när och om ett barn börjar i förskola.

Platssituationen är problematisk i flera av stadens utbyggnadsområden. Framförallt är situationen i Limhamns hamn problematisk och antalet nybyggnadsprojekt i planering är inte tillräcklig även på sikt. Detta kommer att kräva särskild uppmärksamhet under kommande år. Nuvarande platssituation i Hyllie fortsatt är bekymmersam under ett antal år, men i Hyllie finns dock en utbyggnadsplanering som på sikt bedöms åtgärda nuvarande bristsituation. Bristerna i dessa områden får földeffekter för andra områden.

Etablering av förskolor och annan samhällsservice i utbyggnadsområdena är nödvändig för stadens utveckling och attraktionskraft. I nybyggnadsområden är ofta en stor andel nyinflyttade småbarnsfamiljer, och förskolebehovet i nya utbyggnadsområden är generellt högre på kort sikt än på längre sikt. Det är därmed av särskild vikt att i tidiga skeden bygga förskolor för att kunna möta de snabbt ökade platsbehov som uppstår.

Förskolenämnden vill lyfta att kostnader för samhällsservicen i utbyggnadsområdena behöver hanteras i särskild ordning. Den stora befolknings- och behovsutvecklingen som sker i utbyggnadsområdena speglas inte fullt ut i utvecklingen i staden som helhet. Då förskolenämndens resurser i stor utsträckning styrs av den totala befolkningsutvecklingen i staden blir höga lokalkostnader till följd av etableringar i utbyggnadsområden en kostnad som i nuläget måste finansieras inom befintlig ram. Bedömningen är således att de ekonomiska förutsättningarna behöver förbättras för att geografisk balans och tidig utbyggnad av samhällsservice i utbyggnadsområdena ska kunna prioriteras.

Stads- och trafikplanering som underlättar för att ta sig till förskolan med cykel, promenad eller kollektivtrafik kan till viss del kompensera för de geografiska obalanser som presenteras i föreliggande lokalbehovsplan. Avstånd som geografiskt upplevs som korta kan i själva verket vara mycket långa beroende på dragning av gång- cykel- och kollektivtrafikstråk. Bristande tillgänglighet och mobilitet hos vårdnadshavare är en riskfaktor för att barnen inte kommer till förskolan. Ökad tillgänglighet till både nya och befintliga förskolor är därmed väsentligt.

6.4 Kostnadsutveckling för nybyggnationer

Kostnadsutvecklingen för kommunala förskolelokaler innebär betydande konsekvenser för den pedagogiska verksamheten och kräver därför särskild uppmärksamhet. Ökade lokalkostnader har påverkan på hur stor andel medel som kan fördelas till verksamheten, och har på så sätt påverkan på möjlighet till en god grundbemanning och förutsättningar för verksamheten. Det är därmed angeläget med åtgärder som begränsar lokalkostnadsutvecklingen. För att begränsa lokalkostnadsutvecklingen bedöms det som nödvändigt att uppföra nya förskolelokaler till lägre investeringskostnader än vad som är fallet idag.

Vidare bör övervägande ske om att öka andelen kommunalt ägda lokaler, eftersom analyser tyder på att eget ägande på lång sikt är mer fördelaktigt än inhyrning av externa lokaler. Det är dock inte alltid praktiskt möjligt för kommunen att i alla lägen äga de nya lokaler som byggs.

Både utvecklingsarbetet som arbetet för kvalitativa och ändamålsenliga fysiska miljöer innebär samt etablering av förskolor i utbyggnadsområdena innebär merkostnader för förskolenämnden som på sikt kan vara svåra att finansiera inom ramen för nuvarande ekonomiska förutsättningar. Förskolenämnden anser att dessa kostnader behöver hanteras i särskild ordning.

6.5 Stadens syn på utformning av förskolemiljöer

Förskolenämnden vill även lyfta de övergripande planeringsförutsättningar som i stor utsträckning sätter ramen för en förskolas utformning och omfattning. Nämnden anser att vikten av en förskolas storlek behöver få ett större fokus, och att det i staden behövs ett gemensamt förhållningssätt till detta. Samtidigt ses det som angeläget utvärdera de större förskolor som byggts. Detta för att tydliggöra de erfarenheter som gjorts och vilka olika typer av förbättringar som bör kunna genomföras.

Med större enheter är bedömningen att det skapas både kvalitetsmässiga, arbetsmiljömässiga och ekonomiska fördelar. Större förskoleenheter innebär bland annat mindre sårbarhet inom organisationen och kompetensen inom personalgruppen kan vara både bredare och mer specialiserad. Verksamheten som helhet bedöms i en större lokal ha bättre förutsättningar för att möta den nationella styrningen i läroplanen

samt riktmärken för barngruppens storlek. En förskola planeras idag som regel för minst 80 platser i enlighet med nämndens funktionsprogram, men helst med än fler platser. Ofta framhålls ca 150 platser som lämpligt riktmärke i planeringar.

I flera utbyggnads- och utvecklingsområden i staden ses i nuläget risker för att storlekar på nya förskolor styrs av ett stadsplaneperspektiv och en önskan om småskalig kvartersstruktur, snarare än att ett barnperspektiv och förskoleverksamhetens pedagogiska och organisatoriska perspektiv är styrande.

Denna problematik har tidigare synts i bland annat planeringen för utbyggnad av Nyhamnen, men i detta område är bedömningen att förbättrade förutsättningar för större enheter nu kan ses i pågående detaljplaner. Förskolenämnden menar att förskolan och barnens bästa tydligare måste prioriteras i stadsplaneringen, och de ytor som krävs för större förskoleenheter med tillhörande friytor behöver ges utrymme i staden. Bedömningen är att det bortsett från de mest centrala och täta delarna av Malmö finns möjlighet att tillskapa ytor för tillräckligt stora förskolor. Att nya förskolors storlek minskas i planeringsarbetet är snarare ett uttryck för att andra funktioner prioriteras framför barnen och förskolan.

Avslutningsvis bedöms flera av de rådande krav och riktlinjer som styr lokalutformning för förskolor i både de tidiga planeringsskedena samt bygglovsskeden ha påtagliga konsekvenser för både kostnadsutveckling samt tidplaner för nybyggnationer. Exempel på sådana krav och riktlinjer är tillämpningen av gällande riktlinjer för friytor, hårt reglerade detaljplaner, normer och riktlinjer för parkering, ambitioner vad gäller materialval och utformning, samt sanering av mark. För att begränsa kostnadsutvecklingen samt undvika förseningar av nybyggnationer bedöms ett fortsatt gemensamt arbete samt samsyn mellan stadens berörda nämnder och förvaltningar som väsentligt.